

Dalabyggð
Þórður Már Sigfússon
Miðbraut 11
370 Dalabyggð.

Efni: Andmæli við athugasemdir Lögskila vegna fyrirhugaðri breytingu á aðalskipulagi Dalabyggðar

Storm Orka ehf. hefur kynnt sér bréf Lögmannsstofunnar Lögskila, dags. 29. júní 2019 f. h. eigenda jarðanna Glerárskóga, Ljárskóga, Ljarkots, Vígholtsstaða og frístundabyggðar þeirrar jarðar, þar sem mótmælt er fyrirhugaðri breytingu á aðalskipulagi Dalabyggðar vegna vindorkugarðs í landi Hróðnýjarstaða, á þeirri forsendu að undirbúningi málsins sé stórlega ábótavant. Því er haldið fram að ekki sé hægt að taka efnislega málaefnalega ákvörðun í málinu um breytingu á aðalskipulaginu.

Storm Orka vísar málsástæðum og lagarökum Lögskila á bug sem órökstuddu huglægu mati umsagnaraðilans, og vísar í því sambandi til málefnalegra og hlutlægra umsagna bæði Umhverfisstofnunar, dags. 13. júní sl. og Skipulagsstofnunar, dags. 8. maí 2019 í málinu, en Skipulagsstofnun mælir í umsögn sinni með og hvetur til að unnið verði að skipulagsbreytingum á heildstæðan hátt, samhliða mótun almennrar stefnu í aðalskipulagi um vindorkunýtingu í sveitarfélaginu. Að mati Storm Orku geta fyrirhugaðar breytingar verið áfangi í þeirri stefnumótun sveitarfélagsins um vindorkunýtingu í Dalabyggð. Breyting á aðalskipulagi vegna vindorkugarðs að Hróðnýjarstöðum kemur svo að sjálfsögðu ekki í veg fyrir heildarendurskoðun aðalskipulags síðar.

Storm Orka minnir á að það eru sveitarstjórnir sem fara með skipulagsmál og þau ráða sjálf málefnum sínum, sbr. 78. gr. stjórnarskrárinnar, m.a. um staðarval fyrir virkjun/vindbú, eftir því sem lög ákveða.

Í minnisblaði Sambands íslenskra sveitarfélaga og Samtaka orkusveitarfélaga til Starfshóps um vindorku á vegum umhverfis- og auðlindaráðuneytisins, dags. 4. október 2016, segir; *að álitni sambandsins og Samtaka orkusveitarfélaga væri skynsamlegt fyrir sveitarfélögin að taka málefni vindmylla og vindorku sem hluta af aðalskipulagsvinnu. Bent er á að í Noregi sé gert ráð fyrir töluverðri aukningu á hlut vindorku sem endurnýjanlegs orkugjafa árið 2020. Þetta sé talsvert frábrugðið Íslandi sem gerir ekki ráð fyrir neinni aukningu í hagnýtingu vindorku þrátt fyrir að í 3. áfanga rammaáætlunar segi að búast megi við að vindorka verði beisluð í auknari mæli hérlandis í framtíðinni, segir einnig í álitinu.*

Storm Orka fagnar því því frumkvæði Dalabyggðar að *taka málefni vindmylla og vindorku sem hluta af aðalskipulagsvinnu* á þann faglega hátt sem raun ber vitni. Þannig markar sveitarstjórn Dalabyggðar sér stefnu varðandi nýtingu vindorku innan sveitarfélagsins, andstætt þeirri fullyrðingu Lögskila í bréfi lögmannanna f.h. umbjóðenda sinna, að svo sé ekki, þar sem vindorkuvirkjanir feli í sér algjör nýmæli hvað varðar skipulag og mat á umhverfisáhrifum þeirra í íslenskri náttúru.

Storm Orka bendir á að mat á umhverfisáhrifum muni liggja fyrir áður en virkjunarleyfi er gefið út og áður en framkvæmdaleyfi er samþykkt sbr. umsagnir bæði Umhverfisstofnunar og Skipulagsstofnunar. Í mati á umhverfisáhrifum mun koma fram hvaða áhrif ætlað er að vindorkugarðurinn muni hafa á náttúru og samfélag manna á svæðinu. Storm Orka telur að sú huglæga fullyrðing Lögskila að raforkuframleiðsla með vindmyllum í landbúnaðarhéraði geti aldrei verið í sátt við náttúru og samfélag þeirra manna sem þar búa, sé á misskilningi byggð. Reynsla t.d. Svía, Skota, Norðmanna og Hollendinga sýnir þvert á móti hið gagnstæða. Þar hafa vindorkugarðar ekki raskað ró búfjár og jafnvel verið lyftistöng annarrar starfsemi, m.a. ferðaþjónustu í nágrenni garðanna svo dæmi sé nefnt. Mat á umhverfisáhrifum mun fjalla m.a. um þessi efnisatriði. Þó það sé rétt hjá Lögskilum, að umrætt svæði sé landbúnaðarhérað og hefur reyndar verið svo frá landnámi, eru nú breyttar forsendur mannlífs og atvinnuhátta og nýjar atvinnugreinar ryðja sér til rúms og kalla á breytt skipulag svæða, svo sem fiskeldi, ferðaþjónusta eða frístundabyggð eins og í landi Vígholtsstaða.

Vegna þeirra örökstuddu ummæla Lögskila, *að það sæti furðu að sveitarstjórn vilji ganga til móts við Storm Orku, vegna mikillar óvissu í lagaumhverfi sem gildi um vindorku*, sem er alrangt sér Storm Orka ástæðu til að fjalla um lagaumhverfi orkuvinnslu á Íslandi, sem er alveg skýrt að mati Storm Orku:

Um lagaumhverfið og virkjunarleyfi vindorkuvers

LEYFI ORKUSTOFNUNAR þarf til að reisa og reka raforkuver. Um veitingu virkjunarleyfis fer að ákvæðum raforkulaga nr. 65/2003, sbr. einnig reglugerð nr. 1040/2005.

Markmið raforkulaga er að stuðla að þjóðhagslega hagkvæmu raforkukerfi og efla þannig atvinnulíf og byggð í landinu, m.a. með því að skapa forsendur fyrir samkeppni í vinnslu og viðskiptum með raforku.

Að virkja vind til raforkuframleiðslu samrýmist vel markmiðum raforkulaga *að stuðla að þjóðhagslega hagkvæmu raforkukerfi og efla þannig atvinnulíf og byggð í landinu. Skapa m.a. forsendur fyrir samkeppni í vinnslu og viðskiptum með raforku og stuðla að nýtingu endurnýjanlegra orkugjafa og taka tillit til umhverfissjónarmiða að öðru leyti.*“

Aðgengi að vindorku er mikilvægasti þátturinn þegar ákveða skal staðsetningu vindorkuvers. Þá þarf að huga þurfi að regluverki varðandi staðsetningu vindorkuvera, einkum skipulagi og mati á

umhverfisáhrifum. Ákvæði stjórnarskrárinnar um atvinnufrelsi, sbr. ákvæði 75. gr. hennar kemur til álita, einnig stjórnarskrárbundnum réttur sveitarfélaga til að ráða ráða málefnum sínum eftir því sem lög ákveða. Samkvæmt grundvallarlögum íslenskrar stjórnskipunar er það í höndum viðkomandi sveitarfélaga að ákveða hvort leyfa skuli vindorkuver eða ekki í sinni sveit, rétt eins og hvers konar atvinnustarfsemi aðra sem sveitarfélagið telur æskilegt eða ekki að þróa í viðkomandi byggð. Um þetta eru lagaákvæðin alveg skýr.

Með orðinu *raforkuver/virkjun* er átt við mannvirki sem notað er til vinnslu raforku. Tvær eða fleiri einingar sem mynda eðlilega heild og tengjast flutningskerfinu eða dreifikerfi gegnum sameiginleg tengivirki teljast ein virkjun, sbr. 15. tölul. 3. gr. raforkulaga. Engin greinamun er gerður á vindorkuveri, jarðvarmavirkjun eða vatnsaflsvirkjun í raforkulögunum. Allt eru þetta raforkuver.

Þegar sótt er um virkjunarleyfi fyrir raforkuver þurfa fyrirhugaðar virkjunarframkvæmdir að vera í samræmi við gildandi skipulagsáætlanir á viðkomandi svæði, sbr. 7. mgr. 5. gr. reglugerðar 1040/2005. Skipulag sveitarfélags um virkjunarkost verður að liggja fyrir þegar sótt er um virkjunarleyfi fyrir umræddan kost. Ákvæði 78. gr. stjórnarskrárinnar kveður á um, eins og áður sagði, að sveitarfélög skulu sjálf ráða málefnum sínum.

Um Flutningskerfi Landsnets

Tengisamningur við viðkomandi dreifiveitu/flutningskerfi þarf að liggja fyrir þegar sótt er um virkjunarleyfi, sbr. 3. mgr. 5. gr. raforkulaga. Storm Orka bendir á að framkvæmdaáætlun Landsnets varðandi flutningskerfi raforku er sjálfstæð framkvæmd, háð kerfisáætlun sem Orkustofnun samþykkir, að undanegnu mati á umhverfisáhrifum línunnar/jarðstrengsins og viðeigandi skipulagsbreytingum sveitarfélagsins um legu strengs/línu. Þetta er alveg skýrt. Viðræður við Landsnet um tengingu vindorkuversins að Hróðnýjarstöðum eru vel á veg komnar.

Storm Orka bendir á að fyrir liggur að Hvalárvirkjun á Ströndum er í nýtingarflokki annarrar rammaáætlunar og gerð er tillaga um Austurgilsvirkjun við Ísafjarðardjúp í nýtingarflokk 3ju rammaáætlunar. Því er aðeins tímaspursmál hvenær flutningskerfi Landsnets verði styrkt verulega um Vesturland til Vestfjarða, um Dalabyggð, vegna þessara kosta og annarra virkjunarkosta eða vindorkukosta á Vesturlandi, eins og Samband íslenskra sveitarfélaga og Samtök orkusveitarfélaga, vísa til í áður nefndu minnisblaði sínu *að búast megi við að vindorka verði beisluð í auknari mæli hérlandis í framtíðinni*.

Stefnumörkun Dalabyggðar með fyrirhuguðum breytingum á aðalskipulagi, samræmist þannig mikilvægri uppbyggingu Landsnets á Vesturlandi til lengri tíma og uppbyggingu vistvænna orkukosta í Dalabyggð í

samræmi við stefnumörkun stjórnvalda og það markmið raforkulaga að *stuðla að nýtingu endurnýjanlegra orkugjafa að teknu tilliti til umhverfissjónarmiða að öðru leyti.*

Um áhrif á umbjóðendur Lögskila, vernd náttúru og villtra dýra

Allir virkjunarkostir sem nýta vindafl til raforkuframleiðslu, vindorkuver með allt að 10 MW rafafl, eru tilkynningaskyldir til Skipulagsstofnunar sbr. lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og eru eftir atvikum háðar umhverfismati þegar þær geta haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif vegna umfangs, eðlis eða staðsetningar. 10 MW vindorkuver eru alltaf matsskyld. Á grundvelli umhverfismatsins, m.a. að teknu tilliti til nálægðar við aðra starfsemi, s.s. ferðaþjónustu, landbúnað, hýbýli manna, getur Orkustofnun sett skilyrði fyrir útgáfu virkjunarleyfis er lúta að umhverfisvernd og landnýtingu þ.m.t. um vernd náttúru og villtra dýra í samræmi við náttúruverndarlög og umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands. Við slíka leyfisveitingu koma einnig andmæli eigenda jarðanna Glerárskóga, Ljárskóga, Ljåkots, Vígholtsstaða og frístundabyggðar þeirrar jarðar til álita, en þá liggur fyrir í umhverfismati hver hin raunverulegu áhrif virkjunarinnar eru á landnýtinguna og þá starfsemi sem þar fer fram og í næsta umhverfi.

Storm Orka vísar á bug sjónarmiðum Lögskila að undirbúningi málsins sé stórlega ábótavant. Þvert á móti er allur undirbúningur lögum og eðli málsins samkvæmt, svo unnt verði að taka ígrundaða málefnalega ákvörðun um breytingar aðalskipulagsins samhliða mótun almennrar stefnu í aðalskipulagi um vindorkunýtingu í sveitarfélaginu til hagsmuna fyrir byggð og atvinnulíf í Dalabyggð á breyttum tímum.

Um misskilning Lögskila á lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun, nr. 48/2011

Með *Orkurannsókn*um er átt við *rannsóknir sem tengjast virkjun til orkuvinnslu sem fram fara á grundvelli laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu [nr. 57/1998]*, sbr. 4. tl. 2. gr. laga um verndar- og orkunýtingaráætlun nr. 48/2011.

Lög um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu nr. 57/1998 taka til auðlinda í jörðu í landi, í botni vatnsfalla og stöðuvatna og í sjávarbotni innan netlaga, [m.a. rannsókna á jarðhita til raforkuframleiðslu]. Lögin taka einnig til rannsókna á vatnsafla til raforkuframleiðslu, sbr. 1. mgr. 1. gr. laganna. Um leyfi til að virkja vatnsfall fer samkvæmt raforkulögum, sbr. 2. mgr. 49. gr. vatnalaga nr. 15/1923.

Lög um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu gilda hvorki um rannsóknir til orkuvinnslu á vindorku, né sjávarorku utan netlaga til raforkuframleiðslu.

Gildissvið laga um verndar- og orkunýtingaráætlun nr. 48/2011 vikur ekki að vindorku samkvæmt ákvæðum laganna og vafasamt er að líta á *vindorkugjafa* sem *landsvæði* þar sem er að finna orkulindir, þ.e. virkjunarkosti til orkuvinnslu á sama hátt og fallvatn og/eða jarðhitakerfi á afmörkuðu svæði, sem lögin taka ótvírætt til. (sjá t.d. orkustofnun.is/gogn/Skyrslur/OS-2015/OS-2015-02-Vidauki-03.pdf)

Stæðist skilningur Lögskila fæli það í sér skerðingu á stjórnarskrárbundnum eignarétti landeigenda og atvinnufrelsi manna á samkeppnismarkaði raforku. Slík lagafyrirmæli yrðu að taka af því öll tvímæli. Svo er ekki.

Virkjunarkostir eru tilkynningaskyldir til Skipulagsstofnunar samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum og eru, eftir atvikum, háðir umhverfismati. Gildissvið laga um verndar- og orkunýtingaráætlun, rammaáætlun, nær til landsvæða þar sem er að finna virkjunarkosti einkum *fallvatns*, og *háhitavæða* til orkuvinnslu. Aðrir virkjunarkostir gætu verið kol og mór. *Andrúmsloftið* eru hins vegar verðmæti, *res communes*, sem enginn telst eiga. Vindorka teldist vafalaust til slíkra verðmæta.¹ Skipuleggja mætti staðarval fyrir vindorkuver í landsskipulagsstefnu og samþætta þar áætlanir opinberra aðila m.a. um náttúruvernd og orkunýtingu. Fyrirhuguð breyting á aðalskipulagi Dalabyggðar gæti verðið hvetjandi til slíkrar þróunar, eins og Skipulagsstofnun virðist hvetja til í umsögn sinni og Samband íslenskra sveitarfélaga og Samtök orkusveitarfélaga hafa bent á að sé mikilvægt.

Að lokum

Storm Orka hafnar öllum fullyrðingum Lögskila, að mikil óvissa ríki um málefni vindorkuvirkjana og skorts á heildstæðri löggjöf um vindorkuvinnslu eins og rakið hefur verið hér að framan. Orkuframleiðsla og dreifing raforku hefur verið stunduð á Íslandi í meira en eina öld og um þá orkuvinnslu gildir nú gegnsær lagarammi, raforkulaga, skipulagslaga og laga um mat á umhverfisáhrifum, einnig að teknu tilliti til annarra þátta eins og náttúruverndarlaga, laga um fornminjar o.fl. og o.fl.

Virkjunarleyfi fyrir vindorkuver hafa verið gefin út af Orkustofnun, sem og fyrir díseldrifnar varaafstöðvar í samræmi við gildandi regluverk auk jarðvarma- og vatnsaflsvirkjana. Engin eðlismunur er á regluverki slíkra leyfa, annar en sá að stærri vatnsaflsvirkjanir og jarðvarmavirkjanir geta haft í för með sér varanleg óafturkræf umhverfisáhrif, meðan óafturkræf umhverfisáhrif vindorkugarðs eru hverfandi eða engin að lokinni starfsemi, þar sem auðvelt er að fjarlægja öll ummerki.

Stjórnsýla Dalabyggðar er í eðlilegum lögmætum farvegi vegna fyrirhugaðra breytinga á aðalskipulagi sveitarfélagsins í samræmi við markmið nefndra laga og lagaumhverfis, svo unnt verði að vinna mat á umhverfisáhrifum fyrirhugaðrar virkjunar á skipulögðu svæði og reisa síðan eftir atvikum smám saman öflugan umhverfissvænan og sjálfbæran vindorkugarð í Dalabyggð í þágu samfélagsins alls.

Virðingarfyllst

Magnús B. Jóhannesson

Framkvæmdastjóri Storm Orku ehf

¹ Sig. Línal. Eignaréttur á landi og orkulindum, Skýrsla aðalfundar Sambands ísl rafveitna, 1983, bls. 13-22